

Finanční bilance

– účetní převod zůstatku do dalšího období

Veřejná informační služba, spol. s r.o.

Ing. Pavel Fencí

1 Obsah

2	O finanční bilanci obecně.....	2
3	Promítnutí zůstatku finanční bilance do účetnictví	3
4	Příklady účtování finanční bilance	4
4.1	Úspora na finanční bilanci v případě, že ŠJ provozuje pouze hlavní činnost.....	4
4.2	Provar na finanční bilanci v případě, že ŠJ provozuje pouze hlavní činnost.....	5
4.3	Provar a úspora na finanční bilanci v případě, že ŠJ provozuje hlavní i doplňkovou činnost.....	5
5	Jak postupovat v případě, že o zůstatku FB nebylo v minulých letech účtováno?	7
6	Některé mýty týkající se zůstatku finanční bilance	7
6.1	Jídela musí končit rok s vyrovnaným finančním limitem do 100 Kč (do 1000 Kč).....	7
6.2	Jídela musí každý rok nulovat finanční limit.....	8

2 O finanční bilanci obecně

Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování stanovuje ve své příloze č. 2 finanční limity na nákup potravin. Výši těchto nákladů nemůže školní jídelna ovlivňovat, neboť musí odpovídat rozsahu stanovenému vyhláškou. Co vlastně tento normativní výdaj představuje?

Finanční limit je státem zaručená hodnota potravin daného pokrmu, kterou musí každý strážník dostat. Vyjadřuje tak nárok strážníka na pokrm v určité hodnotě. Z účetního pohledu tak vzniká ve školní jídelně závazek ke strážníkům. Závazek znamená, že strážník musí za to, co si objednal (a zaplatil) obdržet potraviny v odpovídající hodnotě. Vlastním nástrojem školní jídelny na evidenci závazku ke strážníkům je právě finanční bilance.

Finanční bilance obecně porovnává hodnotu potravin ze dvou úhlů pohledu:

- **Finanční norma** = hodnota potravin, která by měla být strážníkům dána podle jídelnou kalkulované ceny jídla (samozřejmě v limitu dle vyhlášky) – tj. „plán“ hodnoty potravin, kterou bychom měli strážníkům dát
- **Skutečnost/Výdej** = hodnota potravin, která byla skutečně strážníkům vydána – tj. skutečná výše hodnoty potravin podle výdejků ze skladu

Finanční bilance tak může vypadat například takto:

Bilance příjmů a nákladů za období : 01.12.2016 - 31.12.2016

Zůstatek z předchozího období : -36544,78				
Datum	Fin.norma	Výdej	Rozdíl	Zůstatek
01.12.2016	33136,99	35294,57	-2157,58	-38702,36
02.12.2016	31573,44	34354,82	-2781,38	-41483,74
05.12.2016	35467,10	37510,37	-2043,27	-43527,01
06.12.2016	34392,86	30103,20	4289,66	-39237,35
07.12.2016	33948,43	29992,35	3956,08	-35281,27
08.12.2016	32003,08	29366,86	2636,22	-32645,05
09.12.2016	30480,32	31579,67	-1099,35	-33744,40
12.12.2016	34073,70	26688,89	7384,81	-26359,59
13.12.2016	33263,88	28245,56	5018,32	-21341,27
14.12.2016	32129,88	20286,69	11843,19	-9498,08
15.12.2016	32469,00	42490,60	-10021,60	-19519,68
16.12.2016	31365,33	28309,65	3055,68	-16464,00
19.12.2016	33611,87	28104,95	5506,92	-10957,08
20.12.2016	30944,72	25221,94	5722,78	-5234,30
21.12.2016	29889,46	23534,40	6355,06	1120,76
22.12.2016	27188,98	26541,53	647,45	1768,21
Celkem	515939,04	477626,05	38312,99	1768,21

Porovnáním plánované spotřeby potravin (finančního limitu) a skutečné spotřeby potravin podle výdejků (výdejků) získáváme hodnotu rozdílu nebo také zůstatku, což je součet všech dílčích rozdílů od počátku sledovaného období.

Co nám zůstatek finanční bilance vyjadřuje?

- **Provar** = V případě, že je spotřeba (výdej) vyšší než plánovaná spotřeba (finanční limit), dochází k tzv. provaru. Z účetního pohledu jde o „pohledávku“ ke strážníkům, tj. dali jsme jim v daném období krátkodobě více potravin, než jsme měli a než si zaplatili.
- **Úspora** = V případě, že je spotřeba (výdej) nižší než je plánovaná spotřeba (finanční limit), dochází k tzv. úspoře. Z účetního pohledu jde o závazek ke strážníkům, tj. dali jsme jim v daném období krátkodobě méně potravin, než jsme ve skutečnosti podle „plánu“ měli. Zaplatili si více, než ve skutečnosti dostali.

Zůstatek finanční bilance se **VŽDY** sleduje v **DLOUHODOBÉM OBDOBÍ** (v případě základní školní docházky to může být celých 9 let). Zůstatek finanční bilance je téměř vždy krátkodobě (v jeden den, jeden konkrétní měsíc) nevyrovnaný a nula na finanční bilanci je v praxi prakticky nemožná.

Z účetního vyjádření zůstatku finanční bilance také vyplývá, že **případnou úsporu nebo provar je nutné zachytit a promítnout v účetnictví**. Jedná se o hodnotu potravin, kterou měl strážník dostat (na základě objednávky a stanovené finanční normy), avšak dosud nebyly strážníkovi dodány (úspora) nebo o hodnotu potravin, které byly strážníkovi dány navíc a na které neměl nárok (provar).

3 Promítnutí zůstatku finanční bilance do účetnictví

Z účetně-finančního pohledu je **zůstatek finanční bilance závazkem nebo pohledávkou**. Závazek nebo pohledávka je veličina, kterou je nutno VŽDY na konci účetního období inventarizovat a v souladu se zásadou věrného zobrazení skutečnosti zachytit v účetnictví. Z účetního pohledu tak zůstatek finanční bilance, který se sleduje pomocí podpůrných nástrojů ve školní jídelně, vždy na konci účetního období zavedeme do účetnictví a převedeme do období následujícího. Souvztažným zápisem korigujeme výnos (tržbu) za stravné tak, aby vždy v hlavní činnosti náklady za potraviny odpovídaly výnosům (tržbám).

Jedná se tak o účetní operaci, která ovlivňuje hospodářský výsledek:

- **V případě úspory na finanční bilanci – tržba za stravné ve výši finančního limitu je vyšší než náklad na potraviny: jde o zachycení skutečného stavu závazků ke strážníkům a snížení neoprávněně zúčtovaných výnosů a jejich promítnutí do účetnictví.**
- **V případě provaru – tržba za stravné ve výši finančního limitu je nižší než náklad na potraviny: jde o zachycení skutečného stavu pohledávek ke strážníkům, který musí být v dalším období dodáno na potravinách méně.**

Účetní zachycení korekce tržeb a zúčtování závazku/pohledávky ze zůstatku finanční bilance, které se provádí vždy k 31. 12. může být realizováno například na těchto účtech:

	Má dáti	Dal
Provar	377 – Ostatní krátkodobé pohledávky	602 – Tržby za stravné (potraviny)
Úspora	602 – Tržby za stravné (potraviny)	378 – Ostatní krátkodobé závazky

4 Příklady účtování finanční bilance

Poznámka: Všechny operace týkající se zúčtování zůstatku finančního limitu k 31. 12. účetního období je vhodné účtovat na speciální analytiku těchto účtů tak, aby byly tyto korekce snadno v účetnictví dohledatelné a v rámci kontrol snadno oddělitelné od řádného obrátu těchto účtů v jednotlivých měsících. K 1. 1. následujícího období se účtování na těchto analyticích vrátí zpět.

4.1 Úspora na finanční bilanci v případě, že ŠJ provozuje pouze hlavní činnost

Bilance příjmů a nákladů za období : 01.12.2016 - 31.12.2016

Zůstatek z předchozího období : -36544,78				
Datum	Fin.norma	Výdej	Rozdíl	Zůstatek
01.12.2016	33136,99	35294,57	-2157,58	-38702,36
02.12.2016	31573,44	34354,82	-2781,38	-41483,74
05.12.2016	35467,10	37510,37	-2043,27	-43527,01
06.12.2016	34392,86	30103,20	4289,66	-39237,35
07.12.2016	33948,43	29992,35	3956,08	-35281,27
08.12.2016	32003,08	29366,86	2636,22	-32645,05
09.12.2016	30480,32	31579,67	-1099,35	-33744,40
12.12.2016	34073,70	26688,89	7384,81	-26359,59
13.12.2016	33263,88	28245,56	5018,32	-21341,27
14.12.2016	32129,88	20286,69	11843,19	-9498,08
15.12.2016	32469,00	42490,60	-10021,60	-19519,68
16.12.2016	31365,33	28309,65	3055,68	-16464,00
19.12.2016	33611,87	28104,95	5506,92	-10957,08
20.12.2016	30944,72	25221,94	5722,78	-5234,30
21.12.2016	29889,46	23534,40	6355,06	1120,76
22.12.2016	27188,98	26541,53	647,45	1768,21
Celkem	515939,04	477626,05	38312,99	1768,21

Strávníci mají na základě stanoveného limitu potravin za měsíc prosinec nárok na potraviny v celkové hodnotě Kč 515 939,04. Výdejkou do spotřeby zúčtováno pouze Kč 477 626,05. Celková úspora na finanční bilanci za prosinec s připočtením zůstatku z předchozích období činí Kč 1 768,21. Školní jídelna tak „dluží“ strávníkům potraviny v hodnotě Kč 1 768,21. Tyto potraviny mu musí dodat v následujícím období.

Vybrané účetní případy účtování stravného ve školní jídelně ve sledovaném měsíci jsou následující:

Popis účetního případu	Částka	MD	D
1. Předpis stravného (tržba za stravné, finanční limit)	515939,04 Kč	324	602
2. Na zálohách zaplacen	515939,04 Kč	261,241	324
3. Z výdejek zúčtované náklady na potraviny	477626,05 Kč	501	112
4. Předpis úspory fin. limitu potravin (k 31. 12. 2016)	1768,21 Kč	602	378
5. Zúčtování (vrácení) fin. limitu potravin (k 1. 1. 2017)	1768,21 Kč	378	602
Ke zvýšení nákladů na účtu 501 (501/112) na úroveň finančního limitu (602) dojde automaticky "přilepšením" strávníkům v budoucnu během dalších let jejich stravování.			

4.2 Provar na finanční bilanci v případě, že ŠJ provozuje pouze hlavní činnost

V případě provaru tj. v situaci, kdy k 31. 12. bylo na potravinách vydáno více, než finanční limit bude účtováno obdobně takto:

Popis účetního případu	Částka	MD	D
1. Předpis z provaru fin. limitu potravin (k 31. 12. 2016)	1768,21 Kč	377	602
2. Zúčtování (vrácení) fin. limitu potravin (k 1. 1. 2017)	1768,21 Kč	602	377
Ke snížení nákladů na účtu 501 (501/112) na úroveň finančního limitu (602) dojde automaticky "úsporou" na potravinách v budoucnu během dalších let jejich stravování.			

4.3 Provar a úspora na finanční bilanci v případě, že ŠJ provozuje hlavní i doplňkovou činnost

V případech, kdy školní jídelna provozuje hlavní (HČ) i doplňkovou činnost (DČ), je třeba zohledňovat zůstatek těchto dvou činností samostatně! Zároveň tak platí, že zúčtování závazku (úspory) či pohledávky (provaru) k 31. 12. probíhá také samostatně za každou činnost!

Proč je nutné sledovat finanční bilanci za obě činnosti odděleně a co může způsobit vzájemný rozchod finančních bilancí za obě činnosti, kdy jedna jde o úspory a druhá do provaru? Představme si následující scénáře:

- Strávníci v DČ (cizí) chodí pouze na oblíbená (a drahá) jídla – vždy si jich velký počet objedná řízek s bramborovým salátem, ale obvykle velmi malý počet jich jde na čochku s párkem. Finanční bilance v doplňkové činnosti tak jde automaticky do provaru a vedoucí ŠJ nemá velkou šanci levnými jídly provar na finanční bilanci zvrátit.
- ŠJ může mít chybně nastaven poměr cen mezi HČ a DČ – HČ je například z hlediska ceny na vyšší hranici stanovené vyhláškou, DČ je naopak na nižší hranici stanovené vyhláškou. V HČ se tak automaticky generuje při průměrné ceně stejného jídla úspora, naopak u DČ provar (případně naopak).
- ŠJ stravuje cizí strávníky v DČ a vlastní zaměstnance i o prázdninách a vaří pro ně oblíbená drahá jídla. Strávníci v hlavní činnosti (děti) se stravují jen během školního roku. U středních škol dále poslední ročníky končí již v průběhu května.
- Co by se stalo v případě, kdy ŠJ vykáže úsporu v HČ ve výši +11tis. Kč a současně provar v DČ ve shodné výši -11tis. Kč. Celková finanční bilance je tak na nule. Zároveň se rozhodne, že strávníkům v DČ kvůli provaru v dalším období „přilepší“ o zmíněných 11tis. Kč. Tím se automaticky finanční bilance dostává do úspory 11tis. Kč u HČ, jenže o tomto zůstatku finanční bilance by za normálních okolností vůbec nebylo účtováno.

Podívejme se na tuto problematiku na konkrétním příkladu:

ŠJ vykázala celkový zůstatek finanční bilance Kč 1768,21 (podrobně viz obrázek v kapitole 4.1).

Bilance příjmů a nákladů za období : 01.12.2016 - 31.12.2016

Zůstatek z předchozího období : -36544,78

Datum	Fin.norma	Výdej	Rozdíl	Zůstatek
Celkem	515939,04	477626,05	38312,99	1768,21

Zároveň však ŠJ provozuje hlavní i doplňkovou činnost. Tyto činnosti je vzhledem k zůstatku finanční bilance nutno posuzovat samostatně. Za tímto účelem je také nutné vytisknout finanční bilanci rozdělenou podle skupin hospodaření s finanční normou – viz následující obrázek:

Hospodaření s finanční normou :

		Zůstatek	Fin.norma	Výdej	Rozdíl	Celkem
1 Základní škola - děti	HČ	15021,47	143562,51	138270,79	5291,72	20313,19
2 Dospělí strážníci	DČ	-2130,33	25883,76	24961,05	922,71	-1207,62
3 Cizí strážníci	DČ	3720,46	44796,53	36905,62	7890,91	11611,37
M Mateřská škola	HČ	-53155,38	301696,24	277488,59	24207,65	-28947,73
Celkem		-36544,78	515939,04	477626,05	38312,99	1768,21

- zůstatek za HČ činil 20 313,19 – 28 947,73 = -8 634,54 (provar),
- zůstatek za DČ činil -1 207,62 + 11 611,37 = +10 403,75 (úspora),

V tomto případě je tak v zůstatku finanční bilance schována jak pohledávka, tak závazek a obě dvě veličiny je nutné promítnout do účetnictví a dodržet tak zásadu věrného zobrazení skutečnosti.

ŠJ tak bude účtovat následovně:

Popis účetního případu	Částka	MD	D
1. Předpis z úspory fin. limitu potravin (k 31. 12. 2016)	10 403,75 Kč	602	378
2. Zúčtování (vrácení) fin. limitu potravin (k 1. 1. 2017)	10 403,75 Kč	378	602
Ke snížení nákladů na účtu 501 (501/112) na úroveň finančního limitu (602) dojde automaticky "úsporou" na potravinách v lednu 2017.			
4. Předpis z provaru fin. limitu potravin (k 31. 12. 2016)	8 634,54 Kč	377	602
5. Zúčtování (vrácení) fin. limitu potravin (k 1. 1. 2017)	8 634,54 Kč	602	377
Ke zvýšení nákladů na účtu 501 (501/112) na úroveň finančního limitu (602) dojde automaticky "přilepšením" strážníkům v budoucnu během dalších let jejich stravování.			

*Poznámka: V případě, že celkový zůstatek finanční bilance je roven nule, **NEPLATÍ**, že se o zůstatku finanční bilance nebude k 31. 12. vůbec účtovat. Vždy je třeba zvažovat zůstatky finanční bilance samostatně za HČ i DČ a o těchto dílčích výsledcích finanční bilance samostatně účtovat. Pokud například finanční bilance vypadá takto, musí se o jednotlivých zůstatcích (tj. +11611,37 v HČ a -11611,37 v DČ) účtovat samostatně:*

Hospodaření s finanční normou :

		Zůstatek	Fin.norma	Výdej	Rozdíl	Celkem
1 Základní škola - děti	HČ	15021,47	143562,51	130562,51	-3410,10	11611,37
2 Cizí strážníci	DČ	-21523,31	44796,53	51294,69	9911,94	-11611,37
Celkem		-6501,84	188359,04	181857,20	6501,84	0,00

5 Jak postupovat v případě, že o zůstatku FB nebylo v minulých letech účtováno?

V případech, kdy školní jídelna o zůstatku finanční bilance nikdy neúčtovala, není v takto provedených účetních závěrkách na závazkových/pohledávkových účtech nijak zachycena. Rozdíl finanční bilance je tak sice vždy v účetnictví skryt v aktuálním roce jako rozdíl účtů nákladů na potraviny (501) a tržeb od strážníků (602), ale v účetnictví není nijak zobrazena pohledávka či závazek ke strážníkům se souvztažnou korekcí tržeb (602).

V případě nápravy za předchozí (již uzavřená) období, je nutno postupovat podle následující úvahy:

- V účetnictví je vždy k 31. 12. schován zůstatek finanční bilance jako rozdíl 501 a 602, ale vždy jen za aktuální hospodářský rok, neboť účetně se účty 5xx a 6xx se nulují a vzniklý hospodářský výsledek se rozdělí do fondů (účty 4xx) – z daňového pohledu tak nedošlo k žádnému pochybení.
- Zjištěný závazek/pohledávku z finanční bilance za minulé roky je nutno zaúčtovat do mimořádných NE-daňových nákladů (tím dojde k ovlivnění hospodářského výsledku aktuálního roku a nebude se měnit stav na účtech fondů 4xx z let minulých) proti vhodnému závazkovému/pohledávkovému účtu – například 549/378, ale nedojde k ovlivnění daňového hospodářského výsledku.
- V následujícím období je opět třeba závazek/pohledávku odúčtovat postupem uvedeným v předchozích kapitolách (například kapitola 4. 1. bod 5).

6 Některé mýty týkající se zůstatku finanční bilance

Níže uvedené mýty není nutné řešit v případě, že je správně zaveden systém zúčtování zůstatku finanční bilance k poslednímu dni účetního období tak, jak je popsán v předchozích kapitolách.

6.1 Jídelna musí končit rok s vyrovnaným finančním limitem do 100 Kč (do 1000 Kč)

Není to pravda. Zůstatek finančního limitu na konci roku není stanoven žádným předpisem.

- sledování finanční bilance je prostředek ke splnění vyhlášky 107/2005
- jídelna poskytuje strážníkům potraviny ve výši finanční normy
- tato spotřeba nutně musí kolísat

Z podstaty výroby jídel je zřejmé, že cena jídel nutně musí kolísat (v praxi platí, že cca mezi polovinou až dvojnásobkem finanční normy). Proto hned po prvním dnu roku (a stejně tak po posledním dnu roku) může být finanční limit

- přečerpán o hodnotu, která se rovná přibližně **finanční norma * počet jídel**
- nebo nevyčerpán o cca **$1/2 * \text{finanční norma} * \text{počet jídel}$**

Doporučení:

- vnitřním předpisem (směrnicí) si stanovte vlastní toleranci (praktickou, rozumnou, ekonomicky odůvodnitelnou)
- její výše 1-2 x finanční norma x počet porcí (tj. pro 500 strážníků až 20000 Kč)

6.2 Jídelna musí každý rok nulovat finanční limit

Je to běžná praxe jídelen, ale nemusí. Žádný předpis to nenařizuje. Naopak, převod zůstatku finančního limitu do dalšího období má své výhody.

Výhoda první: Jídelna se nemusí na konci účetního období snažit zůstatek finančního limitu minimalizovat (a nakupovat zbytečně drahé doplňky k jídlu za účelem plného vyčerpání limitu).

Výhoda druhá: Převáděný limit do dalších let významně snižuje technologickou nepřesnost čerpání finanční normy pro jednotlivé strávnicky. Vezměme si jako příklad strávnicka v ZŠ. Jestliže se bude finanční limit převádět z roku na rok, tak celková nepřesnost jeho čerpání na jednoho žáka po 9 letech (tj. po odběru až 1980 obědů) bude činit max. cca 20 Kč. To je nepřesnost plnění normy na jeden oběd $20/1980=0,01$ Kč. Pokud bychom finanční limit každý rok nulovali (a neminimalizovali), pak by tato nepřesnost mohla být až 9 x větší.